

III. MISCELANEEA

UN ILUSTRU ÎNVĂȚĂTOR MUȘCELEAN: ION MIHALACHE

N. ADĂNILOAI

În pragul veacului XX, prin aplicarea noii legislații școlare și prin stimularea și încurajarea dascălilor de către Spiru Haret, învățământului primar i s-au creat condiții mai bune de dezvoltare. Haret a dirijat învățământul pe linia legării lui de practică, de viață și interesele societății, sprijinind inițiativa învățătorilor în înființarea bibliotecilor și băncilor populare, a grădinilor de legume și a conferințelor antialcoolice ținute în fața sătenilor. Considerând că țărănimea poate și trebuie ridicată cu ajutorul învățătorilor la o stare economică și culturală mai bună. Spiru Haret sublinia, în iulie 1900 - la congresul Societății corpului didactic primar - că rolul de îndrumător și sfătuitor al țărânimii revine cadrelor didactice. Învățătorii pot fi „cei mai buni luminători ai poporului” pentru că ei păstrează contactul cu mediul din care s-au ridicat și pot stabili mai ușor relații cu consătenii căpătând repede încrederea acestora. „Învățătorul în școala lui - accentua Haret - are o chemare de pace și de iubire... pe care trebuie s-o aibă și în afară de școală. Căci misiunea la care chem pe învățătorii de toate gradele este un adevărat apostolat în sensul cel mai bun al cuvântului”, învățătorii trebuie să-i povățuiască pe săteni cum să-și cultive mai bine pământul pentru a scoate roade mai bogate, să dezvolte cultura cartofului - pentru consum și vânzare -, să-și facă grădini de legume, să crească vite și păsări spre a-și asigura o alimentație mai consistentă. La toate acestea învățătorul trebuie să fie o pildă și un îndemn de urmat în satul lui. Învățătorii au, de asemenea, datoria să lumineze pe săteni să înființeze asociații sau societăți economice care ar putea să ia în arendă moșii ori să cumpere „pe cele puse în vânzare”, să înființeze cooperativa prin comune unde să-și vândă produsele și de unde să-și poată procura articolele necesare gospodăriei fără să se mai deplaseze la oraș, să înființeze „societăți de credit și ajutor mutual” prin care să-și „fructifice micile economii” și totodată, să se împrumute de la ele „la vreme de nevoie, cu o dobândă modestă și în condițiuni ușoare de plată”. Haret a cerut învățătorilor „să se pună cu hotărâre și energie” în

fruntea mișcării pentru înființarea de bănci populare „în fiecare sat și vor binemerita recunoștința consătenilor și pe a țării”, învățătorii trebuie să fie - preciza Haret în încheierea cuvântării sale - „propagatorii cei mai aprigi ai ideilor naționale, încălzitorii patriotismului și luminătorii poporului”; iar rolul lor de educatori să se exercite și în afara școlii pentru ridicarea „nivelului cultural al țărănimii și o îmbunătățire a stării ei materiale”¹.

Răspunzând cu entuziasm acestor comandamente morele, învățătorii mușceleni - încurajați de Haret și de colaboratorii lui au servit cu zel și abnegație școala și, totodată, au desfășurat o activitate intensă pentru răspândirea culturii în masele populare, pentru ridicarea materială și morală satului. În acest sens învățătorii - sprijiniți pe alocuri și de preoți - au înființat și organizat: școli de adulți, cercuri culturale, biblioteci și bănci populare, cantine și coruri școlare, grădini de legume model, obștii țărănești de arendare ori cumpărare de pământ, asociații pentru vânzarea în comun a produselor gospodărești, conferințe populare, serbări școlare, șezători sătești, jurii de împăciuire, case de sfat și citire etc. Toate aceste acțiuni au fost oficializate și generalizate de Spiru Haret mai ales în al doilea și al treilea ministeriat al său.

Totodată, pentru stimularea învățătorilor, Haret a statuat că toți dascălii care fac cursuri cu adulții, practică lucrul manual cu elevii, au un număr mare de elevi cu frecvență regulată la școală, ori absolvenți ai ultimei clase să fie recompensați cu un oarecare procent la salariul lunar, sau cu o anumită sumă la finele anului școlar. De asemenea, cei reușiți la examenele de înaintare (ca institutori) să beneficieze de un salariu mai mare și să aibă și posibilitatea de a ocupa catedre vacante la școlile urbane.

Cunoscând aceste lucruri putem afirma, în cunoștință de cauză, că ilustrul învățător I. Mihalache, atât prin activitatea didactică strălucită cât și prin cea socială intensă pusă în slujba țărănimii, a fost un adept fervent al ideilor lui Haret pe care a căutat să le pună în aplicare, spre ridicarea culturală și economică a țărănimii din Topoloveni, sau - cum au spus și alții - el a fost „un produs al epocii haretiste”.

Ion Mihalache s-a născut la 15 februarie 1882 în satul Golești Badii, comuna Topoloveni, județul Muscel într-o familie împovărată cu mulți copii. A urmat școala normală de la Câmpulung cu bursă de la minister. Fiind un elev strălucit, a absolvit această școală în anul 1900 ca șef de promoție pe țară. La 20 august 1901 a fost numit învățător în comuna Ludești județul Dâmbovița unde a funcționat până în toamna anului 1903 când s-a transferat la Topoloveni. Aici tocmai se terminase construcția unui local de școală cu două săli de clasă. Timp de un an, efectuându-și stagiul militar el a obținut concediu de la catedră; apoi a urmat cursuri de lucru manual specializându-se în împletituri de răchită și tâmplărie” și confecționând apoi cu elevii din Topoloveni obiecte casnice din lemn solicitate și pe cumpărători. În 1905 a obținut definitivatul, afirmându-se ca unul dintre dascălii eminenți ai județului Muscel. De altfel, încă din 1903 el a publicat articole de metodică în „Revista

¹ Spiru Haret, *Opere*, vol. VII. p. 323-347.

învățătorilor" și s-a evidențiat cu prilejul dezbaterilor de la conferințele generale ale dascălilor mușceleni și în anii următori².

De pildă, la conferințele generale ale învățătorilor mușceleni din aprilie 1906, I. Mihalache a luat cuvântul, atât la critica lecțiilor practice ce s-au ținut, cât și la dezbaterile metodice privind învățământul aritmeticii, religiei și istoriei. Totodată, el a făcut o amplă și convingătoare expunere privind *Rolul învățătorului în educația morală și națională*. Referitor la critica lecțiilor, revizorul de Muscel, G. Ionescu, apreciază că I. Mihalache „s-a distins prin expunerea clară, clasare și procedare metodică și aprofundarea cunoștințelor la aritmetică și geometrie”³. Despre învățământul religiei, revizorul menționează că „s-au distins I. Mihalache și C. Rădulescu-Codin”. Primul arată că fondul religios s-a păstrat, peste veacuri în mănăstirile și bisericile noastre. Dar astăzi, din păcate, „la noi, mai ales, cultul foamei a rămas în floare pe ruinele fondului religios”. Azi se țin posturile, se duc colaci la biserică, se face pomană cu tămbălău și se țin sărbători superstițioase, „încolo, poți să fii lacom, hoț, bețiv, fățarnic, toate sunt permise numai să nu te simtă lumea”. Și Mihalache se întrebă „Oare acesta e spiritul doctrinei lui Hristos?”. Fondul religiei noastre trebuie să fie „smerenia, cumpătarea, răbdarea” și, mai presus de toate, „iubirea aproapelui”⁴.

Pentru învățământul istoriei - care dezvoltă judecata și întărește memoria - mijloacele sunt povestirea însuflețită de patriotism, tablourile istorice și cântecele patriotice. I. Mihalache accentuează că „patriotismul e simțământul care ne leagă de pământul pe care ne-am născut și de neamul nostru și care ne face în stare a-1 apăra cu orice jertfa. Ca atare, e mai mult patriotism în acela care ține la vatra lui la portul lui, la limba lui, la comorile moștenite de la părinți, tot așa cum ține la sufletul lui, decât la aceia care, înflăcărați de dragoste de altă natură, sfărăiesc tirade patriotice în ocazii solemne... Suntem datori să luptăm pentru formarea conștiinței naționale în popor, conștiința pe care țărani ardeleni o au”⁵.

În după amiaza zilei de 11 aprilie 1906, I. Mihalache a vorbit despre „*Rolul învățătorului în educația morală și națională*”. După ce arată însușirile etnice naționale la câteva popoare (englez, german), el subliniază că, trebuie să plecăm în principiu că educația să fie națională, adică să fie făcută după cerințele poporului nostru. Trebuie să „infiltrăm sentimentul și conștiința națională pentru conservarea și prosperarea națiunii”. Scopul nu e de cuceriri, ci de apărare. Faptele mărețe ale strămoșilor: Mircea, Ștefan și Mihai „sunt o baghetă magică ce ține strâns această conștiință, această unitate a tuturor membrilor națiunii”. Școala și învățătorul trebuie să lupte pentru a întări conștiința națională, dar și educația morală. Să combatem alcoolismul, minciuna, hoția și celelalte rele ce bântuie populația de la sate. Să ne organizăm forțele spre propria conservare. El dă apoi sfaturi și cere să luptăm cu toții și să tindem spre realizarea idealului nostru național: „unirea tuturor românilor”.

La încheierea ședinței, revizorul precizează că „I. Mihalache a vorbit bine, atingând totul”⁶. E cazul să mai adăugăm că în, *Darea de seamă asupra*

² Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare Arh.N.I.C.) fond Ministerul Cult. și Instrucției Publice, dosar 109/1903, f. 70-79.

³ *Ibidem*, dosar 334/1906, f. 82.

⁴ *Ibidem*, f. 57-58.

⁵ *Ibidem*, f. 60-61.

⁶ *Ibidem*, f. 75-76.

conferințelor generale, iar izvorul mușcelean, în dreptul Mihalache scrie următoarele: „Cunoștințe temeinice; cuvântare caldă în special în «Rolul învățătorului în educațiunea morală și națională», a fost la înălțime”⁷.

La 15 mai 1907, după ce raporta revizorul de Muscel lui Haret, învățătorul I. Mihalache a fost „arestat și apoi eliberat” neputând fi dovedit ca instigator la răscoala țăranilor⁸. Două săptămâni mai târziu, același revizor informa pe ministru că I. Mihalache din Topoloveni, „acuzat de instigație la răscoale”, a fost „deținut la poliția orașului Câmpulung, i s-a luat interogatoriul de parchetul de Muscel și de parchetul general de Ilfov” fiind apoi pus în libertate. Revizorul își exprimă, totodată, mâhnirea, față de procedura ofensatoare a poliției, scriind lui Haret: „Ar fi de dorit ca - pentru prestigiul dascălilor - în care oricine trebuie să vadă apostoli ai progresului și ai păcii - să nu mai fie deținuți pe la poliție, pe simple bănuieli. Pe lângă această scădere simțitoare a demnității lor, se produce și o scădere a dragostei, a zelului cu care ei caută să lucreze pentru popor”⁹.

Precum se știe, Spiru Haret - el însuși învinuit de conservatori ca „instigator la răscoale” - a apărat cu demnitate pe învățători și preoți, reușind să-i scoată de sub această învinuire. În același timp, I. Mihalache - într-un articol publicat în „Neamul românesc” - îl asigura pe Haret de tot concursul învățătorilor mușceleni, considerându-l „cel mai mare luptător pentru izbăvirea economică și sufletească a poporului român”¹⁰.

La învățătorul I. Mihalache nici după umilirile din 1907 nu s-a produs acea scădere a dragostei și a „zelului de lucru pentru popor”, cum prezicea revizorul mușcelean. El a activat cu aceeași râvnă atât în școală pentru instruirea și educarea unui număr cât mai mare de elevi, cât și în afară de școală pentru ridicarea nivelului cultural și economic al țăranimii, prin luminare și asociere în bănci și cooperative populare, izbutind să facă și o federație a acestora în plasa Podgoria, iar în mai 1909 a fost pentru opt luni, detașat în postul de „controlor al băncilor și cooperativelor sătești”. Cu o lună mai devreme, la 4 aprilie 1909, un inspector al cercurilor culturale, trimis de minister la Câmpulung, raportează că, la întrunirea conferinței generale a învățătorilor mușceleni, a ascultat cu mare interes expunerea lui I. Mihalache din Topoloveni despre „Procesul psihic în câștigarea noțiunilor”. A fost - accentuează inspectorul - „una dintre conferințele cele mai frumoase din câte am auzit vreodată”, din cele mai aplaudate „Dl. Mihalache mi-a părut că e omul care și-a înțeles bine poporul a cărui copii îi învață și carte și inimă”¹¹.

În iunie 1909, I. Mihalache a cerut să fie înscris la examenul de înaintare ce se va ține în februarie 1910. La 9 decembrie, el revine cu o nouă cerere în care roagă să i se facă inspecția specială premergătoare examenului după 1 ianuarie 1910 când, „demisionând pe această zi din postul de controlor de bănci, mă pot prezenta la școală”¹². În prealabil, revizorul informase ministerul că la sfârșitul anului trecut, învățătorul I. Mihalache, avusese, în ultima clasă, 13 elevi, toți frecventaseră regulat și toți absolviseră școala ceea ce nu s-a mai întâmplat la

⁷ *Ibidem*, f. 83.

⁸ *Ibidem*, dosar 824/1907, f. 18.

⁹ *Ibidem*, dosar 825/1907, f. 32-33.

¹⁰ Apostol Stan, *Ion Mihalache. Destinul unei vieți*, Edit. Saeculum J. O., București, 1999, p. 12.

¹¹ Arh.N.I.C, fond Casa Școalelor, dosar 139/1909, f. 377-378.

¹² *Ibidem*, fond Ministerul Culturii și Instrucțiunii Publice, dosar 597/1910, f. 24

nici unul dintre dascălii mușceleni înscriși la examenul de înaintare. Acest lucru dovedește că I. Mihalache era cel mai conștiincios și cel mai bun pedagog dintre toți dascălii din județ.

La 20 ianuarie 1910, inspectorul P. Radulescu i-a făcut inspecția specială învățătorului I. Mihalache, consemnând în procesul verbal că starea localului e bună, sunt două săli de clasă; școala e curată, se ventilează la timp. În școală sunt înscriși 112 elevi, iar în clasa - unde s-a efectuat inspecția - au fost prezenți 36 de elevi. Se menționează apoi că numărul școlarilor, e suficient, că elevii „fac exerciții corporale și cântări” și că sănătatea elevilor e satisfăcătoare, iar arhiva școlii e în bună regulă. Învățătorul a făcut o lecție de aritmetică (notată și în condica de prezentă) cu seria cea mai înaintată a clasei, iar celei de a doua serii i s-a dat să scrie pe plăci litere. Apoi s-a făcut lecția de „scris-citit”, „constat - scrie inspectorul - că dl. I. Mihalache este un învățător bine pregătit, inteligent și se prezintă foarte bine”. La lucrul manual el face cu elevii „împletituri de papură și de paie”. Grădina „are școală de pomi în care sunt 200 de pomi altoiți, prinși și încă pe atâția nealtoiți... Restul gradinei, aproape 3500 ha, a fost cultivat cu zarzavaturi”. Are plantată și vie. Învățătorul a fost „casier și secretar al băncii populare, care are acum un capitol de 32.000 lei”. El a realizat, „fедераția băncilor populare din plasa Podgoria”, este administratorul obștii de arendare din satul Goleștii Badii, astă toamnă a înființat și o cooperativă pentru industrializarea fructelor”. În finalul procesului verbal, inspectorul consemnează că învățătorul I. Mihalache citește o serie de lucrări pedagogice: „Revista învățătorilor”, „Noua revistă română”, „Viața Românească” și „diferite scrieri didactice în limba franceză”¹³.

La 13 mai 1910 Spiru Haret dă o decizie prin care înaintează „la gradul de institutor pe loc” pe învățătorii ce au reușit la examen, câte 27 de fiecare comisie, în ordinea mediilor. La comisia I București, primii au fost Ionescu Lungu din Prahova și I. Voinea din Vlașca cu media 9,17. La comisia a li-a primul a fost I. Cioată din Gorj cu 9,67 și al doilea I. Mihalache din Muscel cu media 9,45¹⁴.

După obținerea gradului de institutor, I. Mihalache s-a ocupat, tot mai insistent, și de organizarea învățătorilor, într-o asociație viabilă care să militeze atât pentru obiective social-educative, cât și pentru îmbunătățirea vieții materiale a dascălilor. Astfel, participând la congresul învățătorilor, organizat la Constanța, în iulie 1910, el a ținut o cuvântare despre necesitatea îmbunătățirii „soartei materiale” a dascălilor sătești, solicitând sporuri salariale de la 70 lei la 130 lei lunar¹⁵. În octombrie 1910, I. Mihalache și alți tineri învățători au pus bazele revistei „Vremea nouă”, menită să impulsioneze activitatea dascălilor și s-o transforme într-o autentică forță intelectuală a satelor.

În primăvara anului 1911 - cu prilejul lucrărilor conferințelor pedagogice - I. Mihalache, împreună cu alți învățători din județ a înființat *Societatea corpului didactic „Muscelul”*, el fiind desemnat președinte. Această Societate s-a declarat secție a *Asociației generale a învățătorilor din România*. La 2 iunie 1911, I. Mihalache, președintele *Societății corpului didactic „Muscelul”*, a trimis revizorului școlar județean statutele și procesul verbal de constituire arătând că această Societate a fost concepută pentru „accentuarea culturii noastre generale și mai

¹³ *Ibidem*, f. 51

¹⁴ *Ibidem*, dosar 272/1910, f. 2-4.

¹⁵ Vezi Apostol Stan, *op. cit.*, p. 13.

ales profesionale, cum și a culturii la sate, pe de o parte; iar pe de alta: *sprijin mutual în nevoi grele*", pentru învățători, "pe cât se va putea". Societatea se va ocupa de înființarea unor biblioteci populare, de procurarea aparatelor de proiecție pentru școli, de înființarea corurilor școlare, precum și de ajutorarea elevilor săraci¹⁶. I. Mihalache roagă pe revizorul de Muscel să intervină la minister spre a obține autorizația de funcționare. Totodată, el menționează că și în județul Suceava funcționează o astfel de societate autorizată de Spiru Haret în vara anului trecut. În iulie și august, s-au făcut și alte intervenții la minister pentru aprobare, inclusiv din partea lui C. Ionescu Lungu, președintele *Asociației generale a învățătorilor din România*. Acesta a subliniat că societatea mușceleană „n-are nici un scop rău, subversiv, ci este tocmai în interesul școlii și culturii la sate”¹⁷. În cele din urmă, la 31 august 1911, ministrul conservator, C. C. Arion, a autorizat funcționarea societății mușcelene.

O participare activă a avut I. Mihalache la congresele învățătoarești de la Târgoviște - din august 1911 - și la cel de la Roman - din iulie 1912. La ambele congrese el a pledat pentru revigorarea activității învățătorilor și pentru radicalizarea programului revistei „Vremea nouă”. De altfel, el a devenit redactorul principal al acestei reviste.

Spre sfârșitul anului 1912, întreaga societate a rămas înmărmurită de durere la vestea că Spiru Haret - cel mai strălucit ministru al Instrucțiunii Publice pe care 1-a avut România - a trecut în eternitate. La 17 decembrie 1912 i s-au făcut funeralii naționale, fiind condus pe ultimul drum de o mulțime imensă de: elevi, studenți, învățători, profesori, țărani și de un numeros public venit din toate colțurile țării. După cuvântările protocolare ținute - în fața sicriului lui Haret - de reprezentanții oficiali ai guvernului, Academiei Române, Universității și altor instituții centrale, I. Mihalache - considerându-se un discipol fidel al fostului ministru - a rostit, în numele învățătorilor, un panegiric care a impresionat întreaga asistență. Vom da câteva pasaje din acest sublim panegiric, al cărui prime fraze au fost reproduse diferit în unele publicații. Ilustrul învățător I. Mihalache accentua: „Dă, Doamne tărie glasului meu să poată plânge durerea ce înecă sufletul a 6000 de învățători ai țării, acum când părintele lor îi părăsește și să poată plânge durerea a milioane de țărani, acum când cel mai mare iubitor al lor, de la Cuza și Kogălniceanu încoace, îi lasă... Moartea lui Spiru Haret înseamnă cea mai mare lovitură pentru învățătorimea și țărănimea română cu care el era identificat în simțăminte și aspirații. Părinte al nostru și suflet din sufletul nostru, ne lași când încă mai avem nevoie de tine... Ești cel dintâi care ne-ai înțeles și iubindu-ne, cu iubirea sufletului de apostol în loc să ne lovești, ne-ai ajutat..., ne-ai luminat calea, ne-ai coordonat eforturile. Te-ai pus în fruntea noastră ca un viteaz general și ai împărtășit laolaltă cu noi bucuriile muncii de dezrobire, dar și suferințele și loviturile de martir ale unor cauze mari. În noi se azvârlea o săgeată, în tine o sută. Totdeauna însă, cu capul sus, ne-ai îmbărbătat și ne-ai strigat: *înainte*, cu credința în izbândă. Și școala poporului a servit nevoile lui; lumina a pătruns în masele largi ale poporului”, prin „activitatea

¹⁶ A.N.I.C, fond. Min. Cult. și Instrucți. Publice, dosar 624/1911, f. 66.

¹⁷ *Ibidem*, f. 68

extrașcolară". Un „norod întreg e cuprins de jale și suferință.... O țară întreagă... te va binecuvânta, acum și în veci vecilor"¹⁸.

În vara lui 1913, I. Mihalache a luat parte la campania din Bulgaria, iar la sfârșitul lui decembrie 1913 a participat la congresul *Asociației generale a învățătorilor din România* și a fost ales președinte al acesteia. În această calitate el a căutat să scoată *Asociația* de sub ingerințele guvernamentale și politice. Fiind un dascăl disciplinat și conștiincios, el cerea concediu chiar pentru o zi sau jumătate de zi, când era nevoit să lipsească de la clasă și să meargă la București „în interesul *Asociației generale a învățătorilor*, și ministrul liberal I. G. Duca (intrat în funcție la 4 ianuarie 1914) îi aproba întotdeauna concediul¹⁹.

Învățătorii au jucat, mai ales în perioada neutralității, un rol de seamă în propaganda solidarității și unității național-statale românești, prin organizarea de serbări școlare în programele cărora figurau cântece, poezii și piese de teatru patriotice, ce însuflețeau pe sătenii participanți întărindu-le conștiința națională și dorința de a elibera pe frații lor de peste Carpați. De pildă, în programul serbării organizate de I. Mihalache la Topoloveni, la 4 ianuarie 1915, au figurat poeziile: *Glasul Patriei, La noi, Ardealul, Se scoală morții* și cântecele: *La arme, Hora Unirii, Se întorc vitejii*. Tot atunci s-a jucat și piesa de teatru, *Jertfa*, prelucrată de I. Mihalache²⁰.

Dorințe și îndemnuri de a porni la luptă pentru dezrobirea provinciilor românești subjugate și înfăptuirea Marii Uniri se exprimau și în revistele editate de învățători. De exemplu, în articolul *Acum ori niciodată*, publicat în revista „Vremea nouă”, din martie 1915, de I. Mihalache se sublinia că „este peste putință să nu pornim la luptă” pentru înfăptuirea idealului național. „Noi învățătorii care am fost crescuți de dascălii noștri și care am crescut la rându-ne generația cea tânără de azi în visul împlinirii idealului național - pe care nu-l înțelegem decât începând cu Ardealul și Bucovina -, noi așteptăm ceasul de jertfe pentru dezrobirea fraților de sub unguri și de sub nemți, prin sângele nostru - însuflețit de cel mai înalt eroism - și cu credința că ne va veni imediat și dezrobirea noastră a celor «liberi» dinăuntru. O mie cinci sute de tineri învățători își ascut săbiile să predea cea mai glorioasă lecție de istorie foștilor lor școlari mai glorioasă decât toate acelea pe care li le-au predat cu limba și cu inima în sala de clasă. Chemați-ne la luptă, domnilor,... nu lăsați să se stingă în noi tot ce avem mai sfânt. *Acum ori niciodată*”.

La 20 iunie 1916, I. Mihalache, în calitate de președinte al *Asociației generale*, a raportat ministrului Instrucțiunii Publice că învățătorii refugiați din Bucovina și Transilvania, cărora li s-au echivalat diplomele și au fost încadrați aici la școli primare, „doresc să intre în armata noastră cu aceleași drepturi ca și învățătorii din țară”. Subliniind că „patriotica lor dorință e îndreptățită”, I. Mihalache roagă pe I. G. Duca să intervină pe lângă ministrul de război ca „acea care au fost ofițeri în armata austro-ungară să fie primiți în cadrele oștirii noastre cu același grad”²¹.

¹⁸ *Calendarul tovărășiiilor sătești pe anul 1913*, București, 1913, p. 117-119; vezi I. Mihalache în fața istoriei, Edit. Gândirea românească, București, 1993, p. 120-121.

¹⁹ A.N.I.C, fond Min. Cult. și Instrucț. Publice, dosar 1078/1914, f. 60-63; dosar 1719/1915, f. 167

²⁰ *Ibidem*, dosar 1127/1915, f. 24-25.

²¹ *Ibidem*, dosar 1027 11/1916, f. 238.

Propagând în anii neutralității desăvârșirea unității național-statale românești, învățătorii au înțeles ca în timpul războiului să lupte, cu arma în mână, alături de foștii lor elevi și consăteni - sau în fruntea lor - pentru realizarea acestui măreț ideal. Comandanții de regimente au făcut aprecieri elogioase asupra felului cum au luptat învățătorii, dând dovadă de eroism și constituind exemple personale pentru ostașii din subordine. Despre învățătorul I. Mihalache, avansat locotenent (după lupta de la Cocargea) și apoi căpitan, comandantul Regimentului 70 infanterie arată că acesta „a servit cu distincțiune tot timpul - sub toate raporturile - numai pe front”²². Pentru faptele lor de bravură 21 de învățători mușceleni au fost decorați; cele mai multe decorații au fost acordate lui I. Mihalache, comandant de pluton și apoi de companie. El a fost decorat cu ordinele: *Coroana României*, *Steaua României*, *legiunea de onoare*, *Sf Stanislav*, precum și cu *Bărbăția și credință* clasa I „pentru vrednicia și curajul care le-a avut în luptele de la Pravăț”²³. Iar la 9 aprilie 1918, printr-un înalt decret, „căpitanul de rezervă I. Mihalache „este decorat și cu ordinul *Mihai Viteazu*”²⁴.

Întors aureolat din război, I. Mihalache, împreună cu un grup de învățători, preoți și săteni, înființează, la 5 decembrie 1918, Partidul țărănesc, solicitând în acest sens aderarea și sprijinul electoral al revizorului de Muscel C. Rădulescu-Codin. Întrucât revizorul a refuzat să adere la Partidul țărănesc, I. Mihalache, punând interesele politice mai presus de cele școlare, l-a acuzat pe revizor de colaborare cu ocupanții germani în detrimentul sătenilor. Ancheta întreprinsă de minister în 1919 a demonstrat însă că acuzațiile sunt pure calomnii izvorâte din motive electorale, iar revizorul de Muscel nu are nici o vină²⁵. De altfel, I. Mihalache, din 1919, a fost mai mult om politic decât învățător; timp de aproape trei luni (16 decembrie 1919-12 martie 1920), a fost și ministru al agriculturii. Totuși el a mai funcționat, cu mari întreruperi, la catedră până în 1924. La un moment dat, în martie 1922, el a fost chiar arestat din școală de doi jandarmi și dus, pe jos, la Câmpulung unde a fost ținut 24 de ore pe motiv că ar fi insultat monarhia²⁶.

Oricum, până în 1919, I. Mihalache a fost unul dintre cei mai străluciți dascăli mușceleni, muncind cu râvnă și entuziasm atât în școală cât și în afara școlii, inclusiv pentru organizarea învățătorilor într-o asociație viabilă, care să le asigure condiții mai bune de trai.

²² *Ibidem*, dosar 168/1918, f. 289

²³ *Ibidem*, dosar 7a/1922, f. 213-216. vezi și N. Adăniloiaie, *Istoria învățământului primar*, Editura CRIS BOOK Universal, București, 1998, p. 382.

²⁴ Vezi I. Mihalache, *Ce politică facem*, București, 1995, p. 34.

²⁵ A.N.I.C., fond Ion Mihalache, dosar 2, f. 7-9 și 11-14, vezi și N. Adăniloiaie, C. Rădulescu-Codin, *revizor școlar de Muscel*, în „Studii și articole de istorie”, LIX, București, 1991, p. 137-139.

²⁶ I. Mihalache, *op. cit.*, p. 41.